

uw verzekering en de inkomstenbelasting

Fiscale informatie voor het jaar 2016

In deze brochure vindt u algemene informatie over de fiscale behandeling van uw kapitaalverzekering, lijfrente-verzekering, of gouden handdrukverzekering in de inkomstenbelasting naar de stand van de wetgeving op 1 januari 2016 (Wet inkomstenbelasting 2001: hierna Wet IB 2001). Deze informatie kan nuttig zijn voor bij voorbeeld het invullen van uw aangifte inkomstenbelasting over 2016. Hebt u vragen over uw verzekering of wilt u een persoonlijk advies? Neemt u dan contact op met uw assurantieadviseur.

Onderwerpen

- Boxenstelsel;
- Kapitaalverzekering;
- Kapitaalverzekering eigen woning (KEW);
- Lijfrente-verzekering;
- Gouden handdrukverzekering (stamrecht);
- Overgangsrecht.

Boxenstelsel

Box 1 - inkomen uit werk en woning

In box 1 vallen onder andere:

- winst uit onderneming;
- loon uit dienstbetrekking;
- pensioen- en VUT-uitkeringen;
- inkomsten uit eigen woning (eigenwoningforfait, aftrek (hypotheek)rente, voordeel uit een kapitaalverzekering eigen woning (KEW));
- periodieke uitkeringen en verstrekkingen (uitkeringen uit een lijfrente-verzekering of een gouden handdrukverzekering);
- uitgaven voor inkomensvoorzieningen (betaalde premies voor een lijfrente-verzekering).

Het belastbaar inkomen in box 1 wordt belast volgens een oplopend (progressief) schijventarief met een gecombineerde heffing van inkomstenbelasting en premie volksverzekeringen of een vast tarief van 42% of 52%. Daarbij is het belangrijk hoe hoog uw belastbaar inkomen is, wanneer u de AOW-leeftijd (hebt) bereikt of wanneer u bent geboren.

Schijventarief 2016

Jonger dan de AOW-leeftijd

schijf	Belastbaar inkomen		tarief
	vanaf	t/m	
1	-	€ 19.922	36,55%
2	€ 19.922	€ 33.715	40,40%
3	€ 33.715	€ 66.421	40,40%
4	€ 66.421	en hoger	52%

AOW-leeftijd bereikt en ouder geboren vanaf 1 januari 1946

schijf	Belastbaar inkomen		tarief
	vanaf	t/m	
1	-	€ 19.922	18,65%
2	€ 19.922	€ 33.715	22,50%
3	€ 33.715	€ 66.421	40,40%
4	€ 66.421	en hoger	52%

Geboren vóór 1 januari 1946

schijf	Belastbaar inkomen		tarief
	vanaf	t/m	
1	-	€ 19.922	18,65%
2	€ 19.922	€ 34.027	22,50%
3	€ 34.027	€ 66.421	40,40%
4	€ 66.421	en hoger	52%

Box 2 - inkomen uit aanmerkelijk belang

In box 2 valt onder andere het voordeel uit aandelen of winstbewijzen die tot een aanmerkelijk belang behoren. Er is sprake van een aanmerkelijk belang als u, alleen of samen met uw fiscale partner, voor minimaal 5% van het geplaatste kapitaal (in)direct aandeelhouder bent in een vennootschap.

Het belastbaar inkomen in box 2 wordt belast met een tarief van 25%.

Box 3 - inkomen uit sparen en beleggen

In box 3 vallen onder andere:

- bank- en spaartegoeden;
- aandelen, obligaties, beleggingen;

- vorderingen, schulden;
- onroerend goed (bijvoorbeeld tweede huis);
- kapitaalverzekeringen;
- lijfrenteverzekeringen, die niet voldoen aan de wettelijke regels en toegestane lijfrentevormen van box 1;
- saldolijfrenteverzekeringen (bestaand op 31 december 2000), waarvan bij de aangifte inkomstenbelasting 2001 eenmalig in box 1 is afgerekend over het rentebestanddeel.

In box 3 gelden diverse vrijstellingen, waaronder:

- de basisvrijstelling (heffingvrij vermogen) van € 24.437 (2015: € 21.330) per belastingplichtige of € 48.874 (2015: € 42.660) voor fiscale partners;
- een vrijstelling voor overlijdensrisicoverzekeringen van € 6.956 (2015: € 6.921);
- een vrijstelling voor op 14 september 1999 bestaande kapitaalverzekeringen, die voldoen aan bepaalde voorwaarden, van maximaal € 123.428 per belastingplichtige of een gezamenlijke waardevrijstelling van maximaal € 246.856 voor fiscale partners.

Het voordeel uit sparen en beleggen wordt (fictief) gesteld op 4% van het vermogen op 1 januari van het kalenderjaar. Het belastbaar inkomen in box 3 wordt belast met een vast tarief van 30% (vermogensrendementsheffing). De jaarlijkse belasting over het vermogen in box 3 bedraagt per saldo dus 1,2%.

Kapitaalverzekering

Een kapitaalverzekering geeft bij leven en/of overlijden van de in de polis genoemde verzekerde(n) recht op een eenmalige uitkering aan de in de polis genoemde begunstigde(n). Een kapitaalverzekering kan in box 3 of in box 1 vallen.

Kapitaalverzekering in box 3

De kapitaalverzekering (niet een kapitaalverzekering eigen woning (KEW) of een kapitaalverzekering gesloten bij de 'eigen B.V.') behoort tot de bezittingen in box 3. In box 3 kunnen vrijstellingen gelden voor:

- begrafenis- of overlijdensrisicoverzekeringen, of
- kapitaalverzekeringen afgesloten vóór 1 januari 2001 (zie hierna onder 'Overgangsrecht').

Begrafenis- of overlijdensrisicoverzekering

De begrafenisverzekering is een levenslange kapitaalverzekering die uitsluitend uitkeert als de verzekerde overlijdt (overlijdensrisicoverzekering met onbepaalde looptijd). De overlijdensrisicoverzekering is een tijdelijke kapitaalverzekering met een vooraf bepaalde duur die uitsluitend uitkeert als de verzekerde overlijdt (overlijdensrisicoverzekering met bepaalde looptijd).

Als de verzekering uitsluitend uitkeert bij overlijden van de belastingplichtige, zijn partner of een bloed- of aanverwant geldt in box 3 een vrijstelling, als:

- de som van het verzekerde kapitaal uit dergelijke verzekeringen per verzekerde niet meer bedraagt dan € 6.956 (2015: € 6.921) of, als de som hoger is dan dit bedrag,
- de waarde per persoon van dergelijke verzekeringen samen niet meer bedraagt dan € 6.956 (2015: € 6.921).

Kapitaalverzekering bij invaliditeit, ziekte of ongeval

Een kapitaalverzekering die uitsluitend uitkeert bij invaliditeit, ziekte of ongeval van de verzekerde(n) is in box 3 onbeperkt vrijgesteld. De vrijstelling is dus niet gekoppeld aan bijvoorbeeld de waarde van de verzekering.

Kapitaalverzekering eigen woning in box 1

Een kapitaalverzekering, die is gekoppeld aan de eigen woning en voldoet aan de fiscale voorwaarden, is een kapitaalverzekering eigen woning (KEW) en valt in box 1. De bankvariant heet Spaarrekening Eigen Woning (SEW) en de beleggingsvariant heet Beleggingsrecht Eigen Woning (BEW).

Een KEW geeft recht op een eenmalige uitkering die moet worden gebruikt voor het aflossen van de eigenwoningsschuld. De rente in de uitkering uit een KEW is belast, maar kan onder voorwaarden en tot bepaalde maximumbedragen zijn vrijgesteld. De rente is het verschil tussen de uitkering en de betaalde premies (saldo-methode).

KEW-regime per 1 januari 2013 vervallen;

Overgangsrecht voor bestaande gevallen

Per 1 januari 2013 is het KEW-regime vervallen en kan geen nieuwe KEW meer worden afgesloten. In 2013 kon onder bepaalde voorwaarden nog een nieuwe KEW worden afgesloten of een bestaande KEW worden verlengd. Voor een bestaande KEW geldt dat de looptijd niet mag worden verlengd en het gegarandeerde kapitaal, of de inleg als er geen gegarandeerd kapitaal is, niet mag worden verhoogd. Als dit wel gebeurt dan vervalt de KEW-status. Er vindt fiscaal een fictieve uitkering plaats (zie hierna onder 'Fictieve uitkering KEW') en de verzekering wordt een kapitaalverzekering in box 3. Verlengen of verhogen op basis van een normale of gebruikelijke optieclausule is wel toegestaan.

Omzetten zonder belastingheffing

Een bestaande KEW, SEW of BEW kan onder voorwaarden zonder belastingheffing (fiscaal geruisloos) worden omgezet in een nieuwe KEW, SEW of BEW. De looptijd mag daarbij niet worden verlengd en het gegarandeerde kapitaal, of bij het ontbreken daarvan de inleg, mag niet worden verhoogd. Omzetten kan bij dezelfde maar ook naar een andere financiële instelling (verzekeraar of bank). De nieuwe KEW, SEW of BEW is dan een voortzetting van de oude KEW, SEW of BEW.

Voorwaarden voor een KEW

Een KEW moet aan de volgende voorwaarden (blijven) voldoen:

- er is (in fiscale zin) een 'eigen woning' van de belastingplichtige of zijn fiscale partner;
- de verzekering geeft recht op een éénmalige uitkering bij leven of overlijden van de verzekerde(n);
- de premies zijn verschuldigd aan een professionele verzekeraar;
- in de polis staat dat de begunstigde de uitkering gebruikt voor de aflossing van de eigenwoningsschuld;
- in de polis staat dat minimaal 15 jaar, of tot het overlijden van de verzekerde, jaarlijks (verzekeringsjaar) premies worden betaald, waarbij de hoogste premie niet meer bedraagt dan tien keer de laagste premie (bandbreedte 1:10).

Als een KEW niet meer aan de voorwaarden voldoet, vindt fiscaal een fictieve uitkering plaats (zie hierna onder 'Fictieve uitkering KEW') en wordt de verzekering een kapitaalverzekering in box 3.

Vrijstelling rente in een uitkering uit een KEW

De uitkering uit een KEW moet worden gebruikt voor de aflossing van de eigenwoningsschuld. De belastingplichtige heeft een vrijstelling voor de rente in de uitkering voor zover de uitkering niet hoger is dan:

- € 162.000 (2015: € 161.500) en minimaal 20 jaar, of tot eerder overlijden van de verzekerde, jaarlijks premies zijn betaald en de hoogste premie niet meer bedraagt dan tien keer de laagste premie (bandbreedte 1:10), of
- € 36.800 (2015: € 36.600) en minimaal 15 jaar, of tot eerder overlijden van de verzekerde, jaarlijks premies zijn betaald en de hoogste premie niet meer bedraagt dan tien keer de laagste premie (bandbreedte 1:10).

De totale vrijstelling kan nooit hoger zijn dan € 162.000 (2015: € 161.500) per belastingplichtige gedurende zijn leven. Twee fiscale partners, die ieder zelfstandig begunstigde zijn op de polis, kunnen ieder zelfstandig gebruikmaken van de vrijstelling. De gezamenlijke vrijstelling bedraagt dan maximaal € 324.000 (2015: € 323.000). Als de uitkering hoger is dan de vrijstelling wordt de in het overschot aanwezige rente belast in box 1.

Fictieve uitkering uit een KEW belast in box 1

In bepaalde situaties wordt een KEW fiscaal geacht tot uitkering te zijn gekomen en vindt belastingheffing in box 1 plaats. Ook als er feitelijk geen uitkering wordt gedaan. In de volgende situaties wordt de KEW geacht tot uitkering te zijn gekomen:

- de verzekering voldoet niet meer aan de voorwaarden voor een KEW, of
 - de KEW wordt afgekocht of vervreemd, of
 - de KEW wordt ingebracht in het vermogen van een onderneming, of
 - de KEW komt gedeeltelijk tot uitkering, of
 - er worden niet minimaal 15 jaar, of tot het overlijden van de verzekerde, jaarlijks premies betaald binnen de bandbreedte 1:10, of
 - de KEW overschrijdt een looptijd van 30 jaar, of
 - de KEW voldoet niet langer aan het overgangsrecht.
- De fictieve uitkering wordt gesteld op de waarde in het economisch verkeer van de verzekering. De rente in de uitkering wordt belast in box 1 en er gelden geen vrijstellingen. Als de verzekering daarna wel nog doorloopt, verandert de verzekering in een 'gewone' kapitaalverzekering die in box 3 valt. Overschrijding van de 30-jaars-

termijn kan worden voorkomen door de looptijd van de verzekering in te korten, of door de verzekering uiterlijk op het tijdstip dat de 30-jaarstermijn wordt bereikt af te kopen en vervolgens de eigenwoningschuld af te lossen.

KEW en verhuizing

Verhuizing van een eigen woning naar een andere eigen woning heeft geen gevolgen voor de KEW, als de KEW aan de voorwaarden blijft voldoen. Door verhuizing naar een huurwoning voldoet de verzekering niet meer aan de voorwaarden en vindt een fictieve uitkering plaats. In dit geval geldt de hoge vrijstelling van € 162.000 (2015: € 161.500). Er hoeft niet te worden voldaan aan de looptijdeis (20 of 15 jaar) en er hoeft geen aflossing van de eigenwoningschuld plaats te vinden. Ook als de KEW wordt afgekocht wegens verkoop van de eigen woning geldt de hoge vrijstelling zonder dat moet worden voldaan aan de looptijdeis en zonder dat de eigenwoningschuld moet worden afgelost. De verzekering gaat vervolgens over naar box 3. Als binnen 3 jaar weer een eigen woning wordt gekocht, kan de kapitaalverzekering in box 3 weer aan de eigen woning worden gekoppeld als KEW in box 1. Daarbij wordt de vrijstelling voor de KEW in box 1 ook weer hersteld. Als de fictieve uitkering hoger is dan de vrijstelling wordt de in het overschot aanwezige rente belast in box 1.

KEW en emigratie

Bij emigratie van de belastingplichtige wordt de KEW geacht tot uitkering te zijn gekomen op het direct aan de emigratie voorafgaande tijdstip, ongeacht of de KEW wordt voortgezet of beëindigd. Ook dan geldt de hoge vrijstelling van € 162.000 (2015: € 161.500) zonder dat moet worden voldaan aan de looptijdeis (20 of 15 jaar) en zonder dat de eigenwoningschuld moet worden afgelost. Als de fictieve uitkering hoger is dan de vrijstelling, is de in het overschot aanwezige rente belastbaar. Hiervoor wordt een conserverende aanslag met uitstel van betaling opgelegd. Het uitstel van betaling vervalt als de woning geen eigen woning meer is. Na emigratie kan een aangehouden woning onder voorwaarden nog 2 jaar als eigen woning blijven aangemerkt. Na 2 jaar of bij verkoop van de woning vervalt het uitstel van betaling en moet de conserverende aanslag worden betaald. Ook bij tijdelijke uitzending naar het buitenland kan een aangehouden woning onder voorwaarden aangemerkt blijven als eigen-

woning. Er geldt dan geen 2-jaarsperiode. Na terugkeer (remigratie) naar Nederland, wordt de vrijstelling onder voorwaarden weer hersteld alsof geen emigratie heeft plaatsgevonden. De conserverende aanslag wordt verminderd op verzoek van de belastingplichtige.

Lijfrenteverzekering

Een lijfrenteverzekering geeft bij leven en/of overlijden van de in de polis genoemde verzekerde(n) recht op periodieke uitkeringen (lijfrentetermijnen) aan de in de polis genoemde begunstigde(n). Een lijfrenteverzekering die aan de fiscale voorwaarden voldoet, valt in box 1.

Lijfrenteverzekering in box 1

Een lijfrenteverzekering die voldoet aan de wettelijke regels en de toegestane lijfrentevormen, valt in box 1. De betaalde premies zijn aftrekbaar en de uitkeringen zijn belast.

Lijfrentevormen

De toegestane lijfrentevormen zijn:

1. Oudedagslijfrente

Een levenslange lijfrente die toekomt aan de belastingplichtige, uiterlijk ingaat in het jaar waarin hij de leeftijd bereikt die 5 jaar hoger is dan de AOW-leeftijd en eindigt bij zijn overlijden. De belastingplichtige is deelnemer, verzekerde en begunstigde op de polis.

2. Nabestaandenlijfrente

Een levenslange of tijdelijke lijfrente die direct ingaat na het overlijden van de belastingplichtige of zijn (ex)echtgeno(o)t(e)/partner en toekomt aan een natuurlijk persoon. Een nabestaandenlijfrente die toekomt aan één van hun bloed- of aanverwanten moet levenslang zijn of uiterlijk eindigen op het moment dat de gerechtigde 30 jaar wordt. Als de gerechtigde van de nabestaandenlijfrente recht heeft op een Anw-uitkering (Algemene nabestaandenwet) is het toegestaan dat de nabestaandenlijfrente niet direct ingaat na het overlijden, maar pas op het moment dat het jongste kind van de gerechtigde 18 jaar wordt.

3. Tijdelijke oudedagslijfrente

Een tijdelijke lijfrente die toekomt aan de belastingplichtige, niet eerder ingaat dan het jaar waarin hij de AOW-leeftijd bereikt, maar uiterlijk ingaat in het jaar waarin hij de leeftijd bereikt die 5 jaar hoger is dan de AOW-leeftijd. De looptijd van de verzekering moet minimaal 5 jaar zijn. Het totaal van de termijnen mag per jaar (beoordeeld naar het moment van premiebetaling) niet meer bedragen dan € 21.248 (2015: € 21.142).

De betaalde premies voor de (tijdelijke) oudedags- en de nabestaandenlijfrente zijn aftrekbaar binnen de jaarruimte of de reserveringsruimte en als sprake is van een aantoonbaar pensioentekort.

4. Lijfrente voor meerderjarig invalide (klein)kind

Een levenslange lijfrente die toekomt aan een meerderjarig invalide (klein)kind en uitsluitend eindigt bij het overlijden van het kind. De lijfrentepremie is onbeperkt aftrekbaar. Er hoeft dus geen sprake te zijn van een pensioentekort en er gelden geen maximumbedragen.

Overbruggingslijfrente

Een tijdelijke lijfrente die toekomt aan de belastingplichtige en eindigt in het jaar waarin hij 65 jaar wordt, of de AOW-leeftijd bereikt, of een uitkering uit een pensioenregeling gaat genieten. De ingangsdatum van de lijfrente is vrij. De lijfrentetermijnen mogen niet meer bedragen dan € 63.288 per jaar. Vanaf het belastingjaar 2006 zijn premies voor een overbruggingslijfrente niet meer aftrekbaar en is het niet meer mogelijk om een overbruggingslijfrente op te bouwen. Van een op 31 december 2005 bestaande premiebetalende lijfrenteverzekering kan een deel van de uitkering bij leven, ter grootte van maximaal de waarde van de lijfrenteverzekering per 31 december 2005, worden gebruikt voor de aankoop van een overbruggingslijfrente. Ook naar 2005 teruggewentelde premies mogen worden begrepen in deze waarde. Is een lijfrente op 1 januari 2006 premievrij dan mag de gehele waarde, inclusief de waardeaan groei vanaf 1 januari 2006, worden gebruikt voor aankoop van een overbruggingslijfrente.

Premieaftrek

De betaalde premies voor een (tijdelijke) oudedags- en nabestaandenlijfrente zijn beperkt aftrekbaar binnen de

jaarruimte of de reserveringsruimte. Voor ondernemers geldt onder voorwaarden een extra premieaftrek bij omzetting van de oudedagsreserve of de stakingswinst in een lijfrente.

De berekening van de maximale premieaftrek is niet eenvoudig. Uw assurantieadviseur kan uw maximale premieaftrek voor u uitrekenen.

Jaarruimte

Binnen de jaarruimte geldt premieaftrek als de belastingplichtige bij het begin van het kalenderjaar de AOW-leeftijd nog niet heeft bereikt en sprake is van een aantoonbaar pensioentekort. Het pensioentekort wordt volgens een formule berekend. Daarbij is het inkomen en de aangroei van de pensioenaanspraken van belang. De opgave van de pensioenaangroei (factor A) wordt jaarlijks door de pensioenuitvoerder aan de belastingplichtige verstrekt. Op basis van het pensioentekort wordt de jaarruimte en de hoogte van de maximaal aftrekbare lijfrentepremies berekend. De jaarruimte 2016 bedraagt 13,8% van de maximale premiegrondslag met een maximum van € 12.355 (2015: € 12.153) per belastingplichtige. De jaarruimte wordt berekend op basis van de inkomensgegevens over het voorgaande kalenderjaar. In het kalenderjaar van gehele of gedeeltelijke staking van een onderneming mag de jaarruimte worden berekend op grond van de inkomensgegevens over het kalenderjaar van staking.

Reserveringsruimte

Als (een deel van) de jaarruimte niet wordt gebruikt, bijvoorbeeld omdat de betaalde en in aftrek gebrachte lijfrentepremies minder bedragen dan de jaarruimte, dan kan deze ongebruikte jaarruimte in de volgende 7 kalenderjaren nog via de reserveringsruimte worden gebruikt. De reserveringsruimte is gelijk aan de onbenutte jaarruimte van de 7 voorafgaande jaren. De reserveringsruimte bedraagt maximaal 17% van de premiegrondslag met een maximum van € 7.088 (2015: € 7.052) per belastingplichtige. Voor de belastingplichtige die bij het begin van het kalenderjaar een leeftijd heeft bereikt die ten hoogste 10 jaar lager is dan de in het kalenderjaar geldende AOW-leeftijd bedraagt de reserveringsruimte maximaal € 13.997 (2015: € 13.927).

Er bestaat geen rangorde in het gebruiken van jaarruimte of reserveringsruimte. Ongebruikte jaarruimte vervalt

na 7 jaar. Het kan dus gunstig(er) zijn om lijfrentepremies eerst (zoveel mogelijk) via de reserveringsruimte en daarna via de jaarruimte in aftrek te brengen.

De maximale premiegrondslag is € 89.523 (2015: € 88.064).

Omzetting oudedagsreserve in een lijfrente

Een ondernemer kan de oudedagsreserve omzetten in een lijfrente ter compensatie van een pensioentekort. De extra premieaftrek bedraagt maximaal het bedrag van de afname van de oudedagsreserve in het betreffende kalenderjaar.

Omzetting stakingswinst in een lijfrente

Een ondernemer kan bij gehele of gedeeltelijke staking van een onderneming de stakingswinst omzetten in een lijfrente ter compensatie van een pensioentekort. De extra premieaftrek bedraagt maximaal:

- € 449.283 (2015: € 447.047), als
 - de ondernemer op het moment van staken een leeftijd heeft bereikt die ten hoogste 5 jaar lager is dan de op dat moment geldende AOW-leeftijd, of
 - de ondernemer op het moment van staken 45% of meer arbeidsongeschikt is en de aan hem toekomende lijfrentetermijnen direct ingaan binnen 6 maanden na het staken, of
 - de onderneming wordt gestaakt door het overlijden van de ondernemer;
 - € 224.649 (2015: € 223.531), als
 - de ondernemer op het moment van staken een leeftijd heeft bereikt die ten hoogste tussen de 15 en 5 jaar lager is dan de op dat moment geldende AOW-leeftijd, of
 - de aan de ondernemer toekomende lijfrentetermijnen direct ingaan;
 - € 112.330 (2015: € 111.771), in de overige gevallen.
- Deze maximumbedragen worden verminderd met door de ondernemer al opgebouwde voorzieningen (bijvoorbeeld de waarde van pensioenaanspraken en oudedagsreserve op 1 januari) op het moment van staken en eerder in aftrek gebrachte lijfrentepremies (ook de extra lijfrente bij een eerdere omzetting in een lijfrente).

Terugwentelen lijfrentepremies

Lijfrentepremies in verband met omzetting van de oudedagsreserve of stakingswinst in een lijfrente mogen in

aftrek worden gebracht in het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar van omzetting. Dit heet terugwentelen van lijfrentepremies. De termijn voor terugwenteling bedraagt 6 maanden: voor aftrek in 2015 moeten de premies vóór 1 juli 2016 zijn betaald; voor aftrek in 2016 moeten de premies vóór 1 juli 2017 zijn betaald.

Verboden handelingen

Als een lijfrenteverzekering niet volgens de fiscale regels wordt behandeld kan dat grote fiscale gevolgen hebben. Er kunnen fiscale sancties plaatsvinden, ook als er feitelijk geen uitkering plaatsvindt. Verboden handelingen met een lijfrenteverzekering zijn onder andere:

- afkopen (uitgezonderd: afkoop 'kleine' lijfrenten en afkoop bij langdurige arbeidsongeschiktheid);
- prijsgeven, schenken of verkopen;
- belenen of verpanden;
- omzetten in een niet-toegestane lijfrentevorm;
- omzetten in een andere verzekeringsvorm;
- niet tijdig aankopen van een lijfrente na expiratie van de lijfrenteverzekering.

Na emigratie van de belastingplichtige, blijven deze handelingen ook verboden en hebben deze handelingen ook fiscale gevolgen.

Wettelijke aankooptermijn van een lijfrente

Na expiratie van een lijfrenteverzekering moet tijdig een lijfrente worden aangekocht:

- bij expiratie bij leven is de aankooptermijn maximaal 1 kalenderjaar na het jaar van expiratie;
- bij expiratie bij overlijden is de aankooptermijn maximaal 2 kalenderjaren na het jaar van expiratie.

Fiscale sancties bij verboden handelingen

Als een lijfrenteverzekering in strijd met de fiscale regels wordt behandeld, kan dit tot zware fiscale sancties leiden:

- de waarde van de verzekering, met als minimum de betaalde lijfrentepremies, wordt in één keer bijgeteld bij het inkomen en progressief belast in box 1, en
- over de waarde van de verzekering wordt 20% revisierente in rekening gebracht.

Revisierente

Dit is een rentevergoeding voor ten onrechte genoten belastinguitstel. Als de verzekering minder dan 10 jaar heeft gelopen kan de belastingplichtige de revisierente via een tegenbewijsregeling eventueel laten verminderen.

Er wordt geen revisierente in rekening gebracht bij afkoop van:

- een pré brede herwaardering lijfrente (afgesloten vóór 1 januari 1992 met eerbiedigende werking), of
- een 'kleine' lijfrente, of
- een lijfrente bij langdurige arbeidsongeschiktheid.

Afkoop 'kleine' lijfrenten is toegestaan

Afkoop van een lijfrente is geen verboden handeling als:

- de waarde van de lijfrenteverzekering, of van alle lijfrenteverzekeringen van een belastingplichtige bij dezelfde verzekeraar, niet meer bedraagt dan € 4.303 (2015: € 4.281), en
- nog geen lijfrentetermijnen zijn ingegaan.

Als een kleine lijfrente wordt afgekocht, is de afkoopwaarde wel belast in box 1, maar wordt geen revisierente in rekening gebracht.

Afkoop lijfrente bij langdurige arbeidsongeschiktheid is toegestaan

Met ingang van 2015 is gehele of gedeeltelijke afkoop van een lijfrente geen verboden handeling als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan:

- de verzekeringnemer, of als deze is overleden de gerechtigde tot de aanspraak, is langdurig arbeidsongeschikt is, en
- de arbeidsongeschikte persoon heeft de AOW-leef-tijd nog niet bereikt, en
- de totale afkoopsom van de verzekeringen van die persoon in het kalenderjaar is niet hoger dan € 40.000, of als deze hoger is, bedraagt niet meer dan de gemiddelde premiegrondslag in het jaar vóór afkoop én het daaraan voorafgaande jaar.

Er is sprake van langdurige arbeidsongeschiktheid als een arts verklaart dat een persoon door ziekte of gebreken, op het moment van afgifte van de verklaring niet in staat is volledig de werkzaamheden te verrichten waarmee vóór het ontstaan van de arbeidsongeschiktheid het inkomen hoofdzakelijk werd verdiend en die persoon hiertoe vermoedelijk in de 12 maanden na afgifte van de verklaring ook niet in staat zal zijn.

Als een lijfrente wegens langdurige arbeidsongeschiktheid wordt afgekocht, is de afkoopwaarde wel belast in box 1, maar wordt geen revisierente in rekening gebracht.

Belastingheffing over lijfrenteuitkering

Lijfrenteuitkeringen en afkoopsommen worden in box 1

belast volgens de saldomethode. Dit betekent dat tot bepaalde bedragen rekening wordt gehouden met lijfrentepremies die wel zijn betaald maar niet in aftrek zijn gebracht. Met t/m 2009 niet afgetrokken premies wordt onbeperkt rekening gehouden (onbeperkte saldomethode). Met vanaf 1 januari 2010 niet afgetrokken premies wordt rekening gehouden tot een bedrag van niet meer dan € 2.269 per belastingplichtige per kalenderjaar (beperkte saldomethode).

Lijfrenten en emigratie

In het jaar van emigratie van de belastingplichtige wordt de tijdens de binnenlandse periode in aftrek gebrachte lijfrentepremie, inclusief het behaalde rendement daarover in de binnenlandse periode, bij het inkomen geteld. Daarnaast is in beginsel revisierente verschuldigd. Voor de verschuldigde belasting en revisierente bij emigratie wordt een zogenoemde conserverende aanslag opgelegd met uitstel van betaling voor maximaal 10 jaar. Als de belastingplichtige gedurende deze periode geen verboden handeling met de lijfrente verricht, kan de belastingplichtige de Belastingdienst om kwijtschelding van de belastingschuld vragen. Als de belastingplichtige binnen deze periode wel een verboden handeling verricht, vervalt het verleende uitstel en moet de aanslag betaald worden. Over zogenoemde saldolijfrenteverzekeringen, die zijn afgesloten vóór 14 september 1999, hoeft niet te worden afgerekend bij emigratie.

Lijfrenteverzekering in box 3

Een lijfrenteverzekering die niet voldoet aan de wettelijke regels en toegestane lijfrentevormen van box 1, valt in box 3:

- de betaalde premies zijn niet aftrekbaar, en
- de uitkeringen worden niet belast, en
- de waarde is wel belast (vermogensrendementsheffing).

Gouden handdrukverzekering (stamrecht)

Een gouden handdrukverzekering geeft bij leven en/of overlijden van de in de polis genoemde verzekerde(n) recht op periodieke uitkeringen (stamrecht) aan de in de polis genoemde begunstigde(n). Een gouden handdrukverzekering die aan de fiscale voorwaarden voldoet valt in box 1.

Stamrechtvrijstelling

Een gouden handdruk is de gangbare term voor een ontslagvergoeding, ofwel een vergoeding voor 'gederfd of te derven loon'. Een ontslagvergoeding is loon. Hierover moet de werkgever in principe loonbelasting inhouden. Een werknemer kan met zijn (ex-)werkgever afspreken dat met de ontslagvergoeding een stamrecht wordt aangekocht. Over een ontslagvergoeding in de vorm van een stamrecht hoeft de werkgever geen loonbelasting in te houden. Deze vrijstelling heet de stamrechtvrijstelling.

Over de periodieke uitkeringen die uit het stamrecht volgen, moet wel loonbelasting worden ingehouden. De verzekeraar of bank houdt te zijner tijd belasting in over de uitkeringen uit het stamrecht. De uitkeringen kunnen direct ingaan of worden uitgesteld tot een later moment. Met een gouden handdrukverzekering of een stamrecht kan dus de belastingheffing worden uitgesteld.

Voor de stamrechtvrijstelling geldt een aantal fiscale regels:

- De werkgever moet (het deel van) de ontslagvergoeding rechtstreeks naar de verzekeraar of bank overmaken.
- Het stamrecht geeft een aanspraak op periodieke uitkeringen die toekomen aan de werknemer, of bij zijn overlijden toekomen aan zijn (ex-)echtgeno(o)t(e) of partner, of aan zijn (pleeg)kinderen die de leeftijd van 30 jaar nog niet hebben bereikt.
- De uitkeringen moeten uiterlijk ingaan in het jaar waarin de werknemer de AOW-leeftijd bereikt. Bij overlijden moeten de uitkeringen direct ingaan.
- De uitkerende instantie is verplicht loonbelasting in te houden over de periodieke uitkeringen en af te dragen aan de Belastingdienst.
- Het stamrecht kan niet worden afgekocht. Afkoop heeft zware fiscale sancties tot gevolg.
- De werkgever mag het stamrecht niet gebruiken om de werknemer eerder met pensioen te kunnen laten gaan (verkapte VUT-uitkering).

Stamrechtvrijstelling per 1 januari 2014 vervallen; Overgangsrecht voor bestaande gevallen

Per 1 januari 2014 is de stamrechtvrijstelling vervallen. Dit betekent dat vanaf 2014 over een ontslagvergoeding direct belasting moet worden betaald. Voor op 31 december 2013 bestaande stamrechten geldt overgangsrecht.

Op 31 december 2013 bestaande stamrechten mogen in stand blijven en met inachtneming van de oude regels worden afgewikkeld. Bestaande stamrechten mogen in de toekomst ook nog worden voortgezet bij een andere verzekeraar of bank.

Afkoop toegestaan

Vanaf 1 januari 2014 kan de waarde van de op 31 december 2013 bestaande stamrechtenaanspraak ook geheel of gedeeltelijk op een eerder moment worden uitgekeerd dan het geval zou zijn bij toepassing van de tot 1 januari 2014 geldende voorwaarden.

Voor een gouden handdrukspaarrekening bij een bank of een gouden handdrukbeleggingsrecht bij een beleggingsinstelling gelden soortelijke regels als voor de gouden handdrukverzekering.

Overgangsrecht kapitaal- en lijfrenteverzekeringen op 31 december 2000

In verband met de invoering van de Wet IB 2001 op 1 januari 2001 kan overgangsrecht van toepassing zijn op kapitaalverzekeringen of lijfrenteverzekeringen die op 31 december 2000 al bestonden. Dit overgangsrecht is omvangrijk en ingewikkeld. Wij volstaan met een beknopte weergave van een aantal relevante punten.

Overgangsrecht kapitaalverzekeringen

Kapitaalverzekering in box 3 met waarborg in box 1

Een op 31 december 2000 bestaande kapitaalverzekering (niet: een kapitaalverzekering eigen woning (KEW) of een kapitaalverzekering gesloten bij de 'eigen B.V.>') behoort met ingang van 1 januari 2001 verplicht tot de bezittingen in box 3 als aan één van de volgende voorwaarden is voldaan:

- vanaf de eerste premiebetaling zijn jaarlijks premies betaald, waarbij de hoogste premie niet meer bedraagt dan het tienvoud van de laagste premie, of
- er zijn tenminste 15 jaar jaarlijks premies betaald, waarbij de hoogste premie niet meer bedraagt dan het tienvoud van de laagste premie, of
- de verzekering bestaat op 31 december 1991 en het verzekerd kapitaal is na die datum niet verhoogd, ter-

wijl de rente in de kapitaalsuitkering volgens de fiscale regels geldend op 31 december 1991 niet tot belaste inkomsten zou leiden (gefacilieerde pré Brede Herwaarderingspolis).

Tijdelijke vrijstelling in box 3

Het overgangsrecht voorziet in een tijdelijke vrijstelling in box 3 voor kapitaalverzekeringen die voldoen aan de volgende voorwaarden:

- de verzekering bestaat op 14 september 1999, en
- op of na 14 september 1999 is het verzekerd kapitaal niet verhoogd en is de looptijd van de verzekering niet verlengd.

Als niet (meer) aan één van de voorwaarden wordt voldaan is de vrijstelling niet (meer) van toepassing. De (niet-geïndexeerde) vrijstelling bedraagt maximaal € 123.428 per belastingplichtige. Op gezamenlijk verzoek bij de aangifte kan de vrijstelling worden overgedragen aan de partner. De gezamenlijke vrijstelling bedraagt dus maximaal € 246.856. Op het verzoek kan niet meer worden teruggekomen. De tijdelijke extra vrijstelling vervalt met ingang van 14 september 2029.

Waarborg in box 1 voor t/m 31 december 2000 gekweekte rente

Een op 31 december 2000 bestaande kapitaalverzekering die aan de gestelde voorwaarden voldoet, wordt per 1 januari 2001 in box 3 geplaatst zonder dat op dat moment hoeft te worden afgerekend over het t/m 31 december 2000 in de polis gekweekte rentebestanddeel. Echter, bij het tot uitkering komen van de verzekering moet, op basis van de oude fiscale regels (Wet inkomstenbelasting 1964 zoals geldend op 31 december 2000), worden bezien of de t/m 31 december 2000 aangegroeide rente alsnog (in box 1) moet worden belast. Op deze wijze blijft belastingheffing over de rente, die onder het oude fiscale regime is gevormd, gewaarborgd totdat de polis volledig is afgewikkeld.

Kapitaalverzekering in box 1 (saldomethode)

Als de op 31 december 2000 bestaande kapitaalverzekering niet voldoet aan de voorwaarden voor plaatsing in box 3 dan behoort de verzekering verplicht tot box 1. De in box 1 te belasten rente in de kapitaalsuitkering wordt gesteld op het verschil tussen de uitkering en de voor de verzekering betaalde koopsom of totale premies (saldomethode).

Overgangsrecht Lijfrenteverzekeringen

Lijfrenteverzekering niet aangepast; geen aftrek lijfrentepremies

Als een op 31 december 2000 bestaande lijfrenteverzekering niet is aangepast aan de eisen van de Wet IB 2001 dan zijn de op of na 1 januari 2001 betaalde lijfrentepremies niet meer aftrekbaar.

Lijfrentetermijnen belast volgens oude regels

Voor bepaalde op 31 december 2000 bestaande lijfrenteverzekeringen is goedgekeurd dat het inkomen uit deze lijfrenteverzekering wordt bepaald volgens de oude fiscale regels (Wet op de inkomstenbelasting 1964 zoals geldend op 31 december 2000). De lijfrentetermijnen uit dergelijke verzekeringen worden (onder voorwaarden) in box 1 belast voor zover de uitkeringen de niet voor aftrek in aanmerking komende premies of koopsom overtreffen (saldomethode).

De overgangsregeling is van toepassing op lijfrenteverzekeringen die voldoen aan één van onderstaande categorieën:

- A. Lijfrenteverzekering met premieaftrek vóór 1 januari 2001
 - de verzekering bestaat op 31 december 2000, en
 - de vóór 1 januari 2001 betaalde lijfrentepremies kwamen voor aftrek in aanmerking.
- B. Lijfrenteverzekering zonder premieaftrek vóór 1 januari 2001 (saldolijfrenteverzekering)
 - de verzekering is gesloten vóór 14 september 1999, en
 - de vóór 14 september 1999 betaalde lijfrentepremies kwamen niet voor aftrek in aanmerking, of
 - de op of na 14 september 1999 en vóór 1 januari 2001 betaalde lijfrentepremies bedroegen niet meer dan € 2.269 per kalenderjaar per lijfrentcontract en kwamen niet voor aftrek in aanmerking.
- C. Lijfrenteverzekering zonder premieaftrek vanaf 1 januari 2001
 - de verzekering is gesloten vóór 14 september 1999 en de premiebetalingen zijn op of na 14 september 1999 niet verhoogd, en
 - de op of na 1 januari 2001 betaalde lijfrentepremies bedragen per verzekering niet meer dan € 2.269 per kalenderjaar en zijn niet als premies

voor een lijfrenteverzekering in de zin van de Wet IB 2001 in aftrek gebracht. Voor zover de niet afgetrokken premies hoger zijn dan € 2.269 per jaar, zijn de regels van de Wet IB 2001 van toepassing.

Met ingang van 1 januari 2021 is het overgangsrecht niet meer van toepassing op de categorieën B en C. Uiterlijk op 31 december 2020 dient dan ook in box 1 verplicht te worden afgerekend over de waarde in het economisch verkeer (WEV) van de polis. Op verzoek is over de afrekening in box 1 het 45%-tarief van toepassing.

Hebt u vragen?

De fiscale regels voor (levens)verzekeringen zijn zeer complex en worden niet uitputtend in deze algemene brochure behandeld. Hebt u specifieke fiscale vragen, bijvoorbeeld over uw belastingaangifte? Neemt u dan contact op met de Belastingdienst.

Over deze brochure

De inhoud van deze brochure is gebaseerd op de stand van zaken op 1 januari 2016.

In de brochure is op hoofdlijnen de relevante informatie weergegeven over de fiscale behandeling van verschillende levensverzekeringen. Wij hebben de inhoud zorgvuldig samengesteld naar de stand van onze producten en de voorwaarden, ons maatschappijbeleid en de geldende wet- en regelgeving op deze datum. Door veranderingen in onze producten of de voorwaarden, ons beleid of de wettelijke regels na deze datum kan de informatie in deze brochure niet meer actueel zijn. Vraag uw assurantieadviseur daarom naar actuele informatie.

De informatie in deze brochure is ook te vinden op de website van de Onderlinge 's-Gravenhage: www.onderlinge.info.

Aan deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.